

TVORBA RIJEČI U GOVORU SPLITSKIH STUDENATA

Žaja, Klara

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:003261>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

Klara Žaja

TVORBA RIJEČI U GOVORU SPLITSKIH STUDENATA

Završni rad

Split, 2024.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Klara Žaja

TVORBA RIJEČI U GOVORU SPLITSKIH STUDENATA

Završni rad

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Tanja Brešan Ančić

Split, 2024

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. METODE I CILJEVI	2
3. KOMUNIKACIJA MEĐU MLADIMA	2
4. TVORBA RIJEČI	3
4.1. Tvorbeni postupci i načini	4
5. NEOLOGIZMI	5
6. TVORBA RIJEČI SPLITSKIH STUDENATA	7
6.1. Metodologija istraživanja	7
6.2. Sufiksna tvorba	8
6.3. Prefiksna tvorba	13
6.4. Prefiksno-sufiksna tvorba	14
6.5. Skraćivanje	14
6.5.1. Stapanje	15
6.5.2. Univerbizacija ili skraćivanje višočlanih izraza	15
6.5.3. Skraćivanje višesložnih riječi	16
6.5.4. Tvorba skraćenica i rezanje	18
6.6. Analoška tvorba	20
7. PRILOZI	20
7.1. Prilog 1	21
8. ZAKLJUČAK	30
9. LITERATURA	32
SAŽETAK	33
SUMMARY	33

1. UVOD

Predmet proučavanja ovoga rada jesu karakteristike razgovornoga stila, stoga je važno definirati određene pojmove u svrhu boljeg razumijevanja. Kao najvažnije, uzmimo pojmove: razgovorni stil i razgovorni jezik. Prema Angelini Bijelić (2009) razgovorni stil predstavlja stil svakodnevnne komunikacije koji karakterizira jednostavnost, nepripremljenost, spontanost, neslužbenost te opuštenost. Obično se javlja u usmenim oblicima, no može se pojaviti i u pisanim, poput foruma, elektroničke pošte i sl. Spontani govoreni jezik pak nastaje u danom trenutku (Mello 2014: 28) te se odvija interakcijom lice u lice (Ghasemi, Jahroni 2014: 151). Prema tvrdnji da se jezik kao sustav znakova realizira se u govoru, a govor kao jezična realizacija ostvaruje u govorenom ili u pisanom obliku (Badurina 2001: 39), govoreni jezik bismo mogli definirati kao oblik govora koji se odražava u različitim spontanima situacijama. Stoga, kako tvrde Badurina i Kovačević (2001: 154) značajnu ulogu u spontanom govorenim jeziku imaju paralingvistički elementi poput gesta, mimika, intonacije i stanke. Također, spontani govoreni jezik razlikuje se od spontanog pisanog jer su u govoreni jezik karakteristične poštapalice, elipse, fonološki reducirani oblici, fragmentirana sintaksa te nepravilan redosljed riječi dok je kod pisanog jezika sintaksa organiziranija te je mnogo lakše razdvojiti nizove rečeničnih jedinica (Košutar, Hržica 2019: 162 – 163).

Govor mladih često povezujemo s pojmom žargona, što ne bismo smjeli poistovjetiti s govorenim jezikom. Različiti jezikoslovci su, kako tvrdi Sabljak, poprilično razjedinjeni kad je u pitanju definiranje pojmova žargon, sleng i šatrovački. Sva tri termina označavaju govorene skupine koji se razlikuju od standardnog jezika i dijalekta te su mnogo slobodniji i agresivniji od ostalih tipova jezika i govora (Sabljak 1981: 5). Iako tema ovog rada nije žargon niti govor bilo kakve zasebne skupine, važno je razgraničiti ova tri pojma jer govorene zasebne skupine od standarda razlikuje isključivo rječnički sustav i tvorba riječi koja čini temeljni predmet istraživanja u ovom radu.

Prema Menac, žargon označava govor otvorenijih društvenih skupina poput znanstvenika, obrtnika, umjetnika i sl., dok je sleng govor zatvorenijih skupina, recimo zatvorenici, kriminalci, hipiji (Menac 1996: 425).

Sabljak se protivi poistovjećivanju šatrovačkog govora sa žargonom definirajući ga kao govor skupine koji se ne odvaja samo od standardnog govora, već i od žargona. U početku je šatrovački označavao strogo zatvaranje pripadnika grupe koji su stvarali svoj rječnički sustav i

tvorbu te se neprestano težilo bogaćenju sistema tvorbe i očuvanju tajnosti govora (Sabljak 1981: 5 – 6).

„Pod dojmom rasprostanjenosti američkog slenga i u nas se nastoji šatrovački grupirati u određene grupe, pa se spominje govor srednjoškolaca, delikvenata, narkomana, studenata, kriminalaca, džepokradica, uličarki, vojnika, glazbenika, kao i govor unutar obitelji“ (Sabljak 1981: 6).

U ovom radu analizirat ćemo spontani govor mladih studenata u Splitu, prvenstveno tvorbu riječi, ali nećemo zadirati u govore užih skupina. Neke od karakteristika govora splitske mladeži koje ćemo spomenuti zasigurno jesu obilježje žargona, slenga ili šatrovačkog, ali naglasak je prije svega na svakodnevnom govorenom jeziku studenata.

2. METODE I CILJEVI

Rad započinje teoretskim dijelom kojim se opisuje odnos mladih prema jeziku te kako društvo i vrijeme u kojem žive u velikoj mjeri uvjetuje njihov način komuniciranja i poimanja jezika. Potom se dio rada posvećuje definiranju same tvorbe riječi kao jezikoslovne discipline i njezin odnos prema ostalim jezikoslovnim disciplinama radi boljeg razumijevanja provedenog istraživanja. Nadalje, čitavo jedno poglavlje bavi se neologizmima koji čine važan segment u tvorbi riječi mladih ističući njihovu funkciju u razvoju jezika, razloge nastanka te njihovu podjelu prema mišljenju različitih autora. Zatim slijedi istraživanje u kojem je prikupljen korpus riječi koje u svakodnevnoj usmenoj i pisanoj komunikaciji koriste mladi studenti iz Splita. Kroz prikupljene primjere nastoji se utvrditi koji su tvorbeni postupci najučestaliji među splitskim studentima te što se njima postiže. Budući da mladi u današnje vrijeme stvaraju nove oblike komunikacije polazimo od pretpostavke da će velik dio korpusa biti rezultat različitih oblika skraćivanja te da će utjecaj engleskog jezika imati značajnu ulogu prvenstveno u pisanoj komunikaciji.

3. KOMUNIKACIJA MEĐU MLADIMA

Komunikaciju možemo najjednostavnije definirati kao proces „prijenosa i razmjene informacija, signala, poruka i podataka“ (Malović 2014: 43) što čini neizostavan segment svakodnevnog života. Polazimo od činjenice da je svaki čovjek prije svega društveno biće i teži komuniciranju i povezivanju sa zajednicom u kojoj živi te svakodnevno ima potrebu da nešto

izrazi ljudima oko sebe, bilo svjesno ili nesvjesno. Pod pojmom komunikacije prvo nam pada na pamet verbalna komunikacija iako značajnu ulogu ima i ona neverbalna poput gesta, izraza ica, pokreta tijela i sl. Budući da živimo u digitalnom dobu, uspostavljeni su novi komunikacijski kanali (Grbavac 2014: 207) tako da je danas nezamislivo biti odvojen od pametnih telefona i društvenih mreža, no razvoj tehnologije i povećano korištenje društvenim mrežama promijenilo je komunikaciju među mladima na način da se sve rjeđe komunicira licem u lice čime se komunikacija osiromašuje. Zbog suvremenog načina života komunikacija *online* nam ubrzava i olakšava interakciju s bližnjima, no ona se reducira na što manju količinu sadržaja, primjerice, sve je više kratica, a emocije se sve češće izražavaju emotikonima. Moramo uzeti u obzir da komuniciranje među mladima u velikoj mjeri ovisi o društvu kojem su okruženi na način da jezik prati promjene u društvu te se prilagođava potrebama određene društvene zajednice. Društvo se neprestano mijenja pa se tako mijenjaju i određene jezične značajke, a veliku ulogu imaju i masovni mediji (Malović 2014: 75). Zbog težnje za razlikovanjem od standardnog jezika mladi su vrlo maštoviti kad je u pitanju kreiranje novih izraza i pridavanje različitih značenja određenim terminima. Često imaju potrebu razlikovati se od društva pa tako i kroz jezik, prvenstveno stvaranjem drugačijih jezičnih izraza čime na neki način grade vlastitu osobnost. Oni teže novim načinima izražavanja i maksimalnoj ekonomičnosti i kreativnosti što čini glavnu temu istraživanja ovog rada. Zbog globalizacije i informatizacije društva prisutan je iznimno velik utjecaj engleskog jezika najvećim dijelom u pisanoj u komunikaciji, ali i u usmenoj jer je bez njega sporazumijevanje u svijetu gotovo nemoguće.

4. TVORBA RIJEČI

Tvorba riječi povezana je s drugim jezikoslovnim disciplinama, fonologijom, morfologijom, sintaksom, leksikologijom, semantikom, stilistikom, etimologijom i sociolingvistikom. Silić i Pranjković (2005) tvorbu riječi povezuju s morfologijom, odnosno tvorbu riječi definiraju kao dio morfologije, objašnjavajući to razlikovanjem oblikotvornih i rječotvornih morfema. No, Babić (2002: 22) se ne slaže s tom definicijom jer tvorbom riječi nastaju nove riječi pri čemu se značenje riječi mijenja, za razliku od morfologije kojom nastaje samo drugi oblik iste riječi. Prema Babićevoj definiciji, tvorba riječi označuje jezičnu pojavu kojom u jeziku postaju nove riječi na osnovi dosadašnjeg rječničkog blaga, ali je ujedno i jezikoslovna disciplina koja proučava načine, obrasce i tipove postanka novih riječi.

Tafra i Košutar (2009: 88) rječotvorje izdvajaju kao samostalnu jezikoslovnu disciplinu koja ima svoj predmet izučavanja, a to je nastanak riječi, svoje pojmovlje i nazivlje i svoje metode istraživanja. Pritom treba strogo lučiti povijesni put nastanka riječi, što je predmet etimologije, a ne rječotvorja koje se mora služiti sinkronijskim metodama. Rječotvorje razmatra i strukturu postojećih riječi i mogućnost nastanka novih riječi.

Kad bi se tvorba riječi promatrala kao dio morfologije, Babić tvrdi, trebala bi se nazvati leksičkom morfologijom.

„U jezikoslovlju se, domaćem i stranom, preusko shvaća tvorba riječi, tumači se uglavnom nastanak tvorenica, a nastanak velikoga broja riječi nije opisan ili je opisan u nekim drugim jezikoslovnim disciplinama tako da se ne može na jednom mjestu dobiti cjelovita slika o tome kako sve može nastati riječ. Premda se tradicionalna tvorba bavi izučavanjem nastanka riječi od morfema, ona nije mogla ne uožiti i neke druge putove nastanka riječi, ali nije otišla do kraja i nije ih sve opisala“ (Tafra, Košutar 2009: 88).

„Konkretan odnos morfologije i tvorbe riječi najviše dolazi do izražaja kod graničnih slučajeva. Neki su oblici koji se tradicionalno razmatraju u morfologiji zapravo na granici s tvorbom riječi. Primjeri za to su tvorba glagolskih pridjeva i priloga, tvorba komparativa i superlativa, perfektivizacija, imperfektivizacija, iterativizacija, tvorba glagolskih imenica, umanjenica i uvećanica te mocijska tvorba“ (Vulić 2007b: 87).

„Morfološki sustav zatvorenog je tipa, dok je tvorbeni sustav otvoren (neograničen). Dokle god neki jezik potpuno ne ugasne, uvijek postoji mogućnost stvaranja novih riječi, tvorbenih obrazaca i odnosa između osnove i tvorbenih jedinica“ (Vulić 2007b: 88).

4.1. Tvorbeni postupci i načini

Glavna zadaća tvorbe riječi proučavanje je elemenata i procesa formiranja leksema od podleksemskih elemenata koji su u mogućnosti da iskorištavajući već postojeće lekseme tvore novu leksičku jedinicu (Mikić Čolić 2021: 59).

Tradicionalna gramatika (Barić i dr. 1995: 293) osnovnim su tvorbenim načinima smatra izvođenje i slaganje, a međusobno se razlikuju po broju ishodišnih riječi. Ako je tvorenica u tvorbenoj vezi s jednom riječju zove se izvedenica, a takav način tvorbe izvođenje, a ako je u tvorbenoj vezi s dvjema riječima, tvorenica se zove složenica, a takav način tvorbe slaganje.

Izvođenje i slaganje dva su osnovna tvorbeni načina. Ovisno o tome pomoću kojih se tvorbenih sredstava izražava tvorbeno značenje tvorenice razlikuje se u izvođenju i slaganju nekoliko tvorbenih načina: sufiksalna tvorba, prefiksalna tvorba, prefiksarno-sufiksalna tvorba, odnosno složeno-nesufiksalna tvorba ili čisto slaganje, složeno-sufiksalna tvorba, srastanje, tvorba složenih skraćenica i, kao poseban tvorbeni način, preobrazba“ (Barić i dr. 1995: 293). No, u literaturi nailazimo na nekoliko različitih podjela tvorbenih načina pa primjerice Babić (2002) samo sufiksaciju ubraja u izvođenje.

Tafra i Košutar (2009: 92 – 93) u svom radu opisuju svoje pristupe rječotvornim modelima te definiraju različite podjele. Po tvorbenoj motivaciji riječi dijele na nemotivirane (netvorbene) i motivirane (tvorbene), po strukturi na raščlanjive i neraščlanjive, po tvorbenim sredstvima razlikuju afiksnu tvorbu, bezafiksnu tvorbu i afiksoidnu tvorbu. Po porijeklu izdvajaju motivirajuće riječi iz istoga jezika i motivirajuće je riječi iz drugoga jezika, a tvorbene procese dijele na gramatičke i semantičke. Po broju tvorbenih osnova razlikuju riječi nastale od jedne osnove ili od dviju ili više osnova. Zadnja podjela jest ona po rezultatu tvorbe kojom razlikuju: izvedenice, složenice, kraćenice, posuđenice, prevedenice, oživljenice, sastavljenice, višerječnice, promjenjenice, naličnice, onimi, eponimi (penkala, tesla, digitron), homonimi.

Horvat i Ramadanović (2012) bave se problemom razgraničavanja pojma sraslica i složenica pa tako složenice nazivaju tvorenicama koje nastaju slaganjem kao tvorbenim načinom, a sraslice bi bile tvorenice koje nastaju srastanjem. Razlikovanje složenica i sraslica temelje na dvama kriterijima. Prvi je spojnik -o-, a drugi sintagmatski, odnosno sintaktički kriterij.

Prema istraživanju Ane Mikić Čolić (2018: 232 – 237), u hrvatskom žargonu najzastupljeniji je postupak skraćivanje (79 %), potom sufiksacija (17 %) i proširivanje (4 %). Pod skraćivanje ubraja stapanje, univerbizaciju, skraćivanje višesložnih riječi te tvorbu skraćenica. Stapanje je najčešći način skraćivanja riječi u žargonu, čak 40 %, nakon koje slijedi univerbizacija koja čini 26 % riječi nastalih skraćivanjem. Širenjem se riječi nastoji naglasiti neko obilježje, postiže se slikovitost izraza, a sufiksacijom nastaju riječi za nove društvene uloge ili pojave.

5. NEOLOGIZMI

S obzirom na to da se ovaj rad bavi prikupljanjem primjera koje mladi u Splitu najčešće koriste u komunikaciji među sobom, možemo očekivati da će velik dio tvorbenoga korpusa činiti neologizmi. U radu se nastoji ukazati na novitete koji se pojavljuju u govoru mladih čime se na

određen način izdvajaju od ostatka društva. Prvenstveno se obraća pažnja tvorbene načine i postupke karakteristične za govor mladih koji u brojnim slučajevima rezultiraju stvaranjem novih riječi. U današnje vrijeme svakodnevno se tvori niz novih riječi, no vrlo je jasno da je nemoguće da svaka riječ u jednakoj mjeri uđe u uporabu govornika jer većina novonastalih riječi uglavnom nestane vrlo brzo iz uporabe. Mlade osobe imaju najveću tendenciju za stvaranjem neologizama jer se svakodnevno susreću s novim pojmovima koje je potrebno imenovati. Osim susretanja sa sve većim brojem novih predmeta i pojava, razlog stvaranju neologizama jest težnja za jezičnom ekonomijom te davanje ekspresivnog tona već postojećim izazima. Pri tvorbi neologizma nastoji se na što razumljiviji način imenovati ono što se želi na način da osobe koji prvi put čuju određeni pojam mogu barem pretpostaviti što bi on mogao značiti te prepoznati njegovu stilsku obojenost. Također, kao što je već rečeno, riječ treba biti skovana tako da ima mogućnost širenja među govornicima i da se zadrži u svakodnevnoj komunikaciji, a najvažnije je odabrati prikladan korijen riječi koji (barem djelomično) upućuje na ono imenuje te odabrati odgovarajući tvorbeni postupak koji neologizmu određuje svrhu. Dakle, ima li šaljiv ton, porugljiv, začuđujuć, vulgaran, pomodan...

Kao što Mikić Čolić ističe (2021: 47), teško je predvidjeti hoće li se neka riječ proširiti na razini opće uporabe te, ako se to dogodi, koliko će se dugo na toj razini zadržati. Da bi se utvrdilo je li neka riječ uspješna ili ne, prema nekim je autorima potrebno da ona četrdeset godina bude zabilježena u aktivnoj uporabi u dva naraštaja govornika.

Prema Simeonu (1969: 904 – 905), neologizam je „jezična novotvorevina, novo iskovana i još ne općenito prihvaćena riječ ili izraz; kovanje i upotreba starih riječi u novom značenju; riječ, izraz, konstrukcija koja je nedavno ušla u jezik.“

Razlozi nastanka neologizama mogu biti različiti: pojava novih predmeta i pojava, novi nazivi kao dodatak već postojećima poput ekspresivnih naziva poput šaljivih ili vulgarnih, stilističkih razloga karakterističnih za žargon, jezične ekonomije, pomodnih trendova i sl. Također, neologizami nastaju i zbog povijesnih, političkih drugih izvanjezičnih razloga. (Muhvić-Dimanovski 2005: 4)

Muhvić-Dimanovski (2005: 61) ističe vremenski aspekt kao jedan od problema u određivanju neologizama jer novost u nekom jeziku ne mora označavati novost u nekom drugom jeziku, i obrnuto. U to ubraja i generacijske razlike jer se leksemi koje su stariji govornici upotrebljavali više ne koriste, a nove razumiju samo mlađe generacije. Stoga je pojava neologizama u nekome jeziku vrlo značajna jer nam daju uvid kako se jezik mijenja kroz povijest.

S obzirom na prirodu inovacije neologizmi se mogu podijeliti na formalne i semantičke neologizme. Semantički neologizmi riječi su kojima jezik dodaje novo značenje postojećim leksičkim jedinicama te pri čemu jezični izraz ostaje nepromijenjen, ali dobiva novo značenje (Mikić Čolić 2021: 21).

Razmatrajući razloge nastanka Muhvić-Dimanovski neologizme dijeli na denominativne i stilističke. Denominativni imenuju nove pojmove dok su stilistički neologizmi karakteristični za književna djela, s ciljem djelovanja pisca na čitatelja (Muhvić-Dimanovski 2005: 3 – 9).

Što se tiče porijekla nastanka neologizama najviše je posuđenica jer je nemoguće prevesti svaku novu riječ koja uđe u jezik. S obzirom na to da je engleski jezik prisutan od najranije životne dobi i smatra se globalnim jezikom, riječi posuđene iz engleskog jezika, tzv. angloneologizmi čine čak 40 % novih riječi. U pseudoposuđenice Muhvić-Dimanovski ubraja riječi koje su nastale od stranih jezičnih elemenata, ali nisu posuđene kao cjelina. Takve su riječi *inženjering*, *golman*, *happy end*. Domaće nove riječi su riječi koje imenuju lokalno ograničene nove pojave, npr. *balvan-revolucija* (Muhvić-Dimanovski 2005: 39 – 52).

6. TVORBA RIJEČI SPLITSKIH STUDENATA

6.1. Metodologija istraživanja

Građa ovog istraživanja prikupljena je bilježenjem primjera iz svakodnevne komunikacije studenata različitih studija koji su rođeni i studiraju u Splitu. Korpus je sastavljen od primjera zabilježenih u usmenoj komunikaciji, ali i u pisanoj, uglavnom na društvenim mrežama u razgovorima (generacijski) povezanih članova društva. Proučavanje je jednim dijelom provedeno slušanjem razgovora među studentima i čitanjem poruka na društvenim mrežama te je u drugom dijelu proveden anketni upitnik u kojem su mladi u dobi od 18 do 26 godina ispunjavali obrasce u kojima su među ponuđenim izrazima morali zaokružiti izraz koji koriste u svakodnevnom govori ili su na pitanja u kojima se opisuje neki pojam morali odgovoriti izrazom koji oni koriste za imenovanje tog pojma. U nastavku će zabilježeni tvorbeni postupci biti podijeljeni u podnaslove iz čega možemo zaključiti koji su od njih najčešći u tvorbi riječi splitskih studenata.

6.2. Sufiksalna tvorba

Sufiksalna tvorba tvorbeni je način u kojem se tvorbeno značenje izražava tvorbenim nastavkom ili sufiksom. U hrvatskom književnom jeziku najviše novih riječi nastaje od osnove i sufiksa kao tvorbenog sredstva. Sufiksalna tvorba najplodniji je tvorbeni način hrvatskog književnog jezika (Barić i dr. 1995: 294).

Bugarski (2003: 17) imeničku sufiksaciju naziva najvažnijim formalnim mehanizmom stvaranja žargonskih izraza. Pojmom se žargonizacije, tvrdi, ponovo oživljavaju produktivnosti starih imeničkih sufiksa te se pojavljuju novi sufiksi i drugi tvorbeni formanti (Bugarski 2003: 18).

Mladi često imaju potrebu dodavati riječima sufikse čak i kada nema potrebe za tim jer se time ubrzava komunikacija i izbjegava se ponavljanje višechlanih izraza. Sufiksima se postiže slikovitost i intenzificira se značenje riječi budući da svaki sufiks ima određenu ulogu u tvorbi riječi u standardnom jeziku. Tako se i u razgovornom jeziku i žargonu oni biraju prema kontekstu ovisno o onome što se želi reći.

Sufiks -aš

Sufiks -aš u tvorbi imenica najčešće označava vršitelja radnje, nositelja osobine ili pripadnika skupini prema različitim kriterijima (Mikić Čolić 2021: 122). Sufiks -aš obuhvaća širok raspon značenja, obuhvaća izvedenice koje označavaju bolesnike (*gripaš*, *šećeraš*, *tlakaš*), sportaše zanimanja, etnike (Babić 2002: 133 – 135). U prikupljenom korpusu riječi zabilježeni su primjeri:

<i>koronaš</i> < osoba oboljena od koronavirusa	<i>drogaš</i> < osoba koja koristi droge
<i>mudrijaš</i> < osoba koja „mudruje“	<i>piciginaš</i> < osoba koja igra picigin
<i>cvikeraš</i> < osoba koja često nosi naočale	<i>jahtaš</i> < osoba koja posjeduje jahtu
<i>budalaš</i> < budalasta osoba	<i>mafijaš</i> < član mafije

Sufiks -aroš

Jedan od često korištenih sufikasa jest sufiks -aroš. Babić tvrdi da su njime izvedene one imenice od kojih ne postoji osnovna imenica na -ar ili ako postoji, nema semantičke veze s

izvedenicom *-aroš*. Tim se sufiksom tvore imenice od glagolskih i imeničkih osnova (Babić 2002: 358). Prema Babiću imenice koje završavaju na *-aroš* izvedene su sufiksom *-oš* koji se razvio u sufiks *-aroš*. Neke od takvih riječi dio su odabranog korpusa te uglavnom imaju pomalo pogrdan ton:

<i>žicaroš</i> < osoba koja pozajmljuje novac	<i>spletkaroš</i> < osoba koja spletkari
<i>muktaroš</i> < škrta osoba	<i>lovaroš</i> < osoba koja voli novac

Sufiks *-čina*

Medu standardnim augmentativnim nastavcima sufiks *-čina* izrazito je zastupljen, a svojom semantikom analogan je sufiksu *-ić*, samo sa suprotnim značenjem (Bugarski 2003: 61). Takve riječi u korpusu jesu:

<i>topčina</i> ¹ < top	<i>debilčina</i> ² < debil
<i>vinčina</i> < vino	<i>mračina</i> < mrak

Sufiks *-ačina*

Sufiksom *-ačina* izvode se imenice od imeničkih osnova (Babić 2002: 263). „Imaju augmentativno značenje, a mogu imati i pogrdno ili hipokoristično značenje kao dodatno, kao i izvedenice sufiksom *-ina* od imenica“ (Babić 2002: 264). „Njegov ekspresivni ton, primjetan već u ovim primjerima, dolazi do jačeg izražaja u starijim ili novijim žargonskim tvorenica deverbativnog gramatičkog obrasca“ (Bugarski 2003: 61 – 62). U istraživanju su zabilježeni primjeri poput sljedećih:

<i>izbijačina</i> < pretjerivanje u alkoholu	<i>plivačina</i> < biti zatrpan poslom
<i>lokačina</i> < pretjerivanje u alkoholu	<i>prepisivačina</i> < prepisivanje na testu
<i>žderačina</i> < pretjerivanje u jelu	<i>sprdačina</i> < sprdati se

¹ Izrazi *top* i *topčina* u govoru mladih u Splitu univerzalni su za izražavanje različitih pozitivnih emocija te se sve više upotrebljavaju umjesto riječi *super*, *odlično*, *savršeno* i sl.

² *Debil* i *debilčina* izrazito su pogrdni izrazi za osobu čije se ponašanje ne odobrava.

Sufiks *-ancija*

U hrvatskom jeziku nema mnogo riječi sa sufiksom *-ancija* te takve riječi obično imaju snažno ili pogrdno značenje (Babić 2002: 229). Često označavaju neko intenzivno događanje (Bugarski 2002: 63). U govoru splitskih studenata zabilježene su riječi:

<i>uživancija</i> < od glagola <i>uživati</i>	<i>zaje*ancija</i> < od glagola <i>zaje*avati se</i>
<i>sekirancija</i> < od glagola <i>sekirati se</i>	<i>zafrkancija</i> < od glagola <i>zafrkavati se</i>
<i>sprdancija</i> < od glagola <i>sprdati se</i>	<i>žderancija</i> < od glagola <i>žderati</i>

Sufiks *-ača*

Sufiks *-ača* jedan je od takozvana „četiri ženska sufiksa“ kako ih Bugarski (2003: 97) naziva zajedno sa sufiksima *-uša*, *-ulja*, *-ara*. U nekim slučajevima svi navedeni sufiksi mogu stajati uz isti korijen s istom funkcijom, no u nekim slučajevima to nije moguće. Sufiksom *-ača* završavaju:

<i>blesača</i> < blesava	<i>glupača</i> < glupa
<i>ludača</i> < luda ženska osoba	<i>šupljača</i> < glupa ženska osoba
<i>udavača</i> < ona koja se želi udati	<i>ženturača</i> < žena

Sufiks *-uša*

Sufiks *-uša* također je jedan od sufikasa „rezerviran“ za žene, najčešće s negativnom konotacijom:

<i>likuša</i> < ženski ekvivalent za izraz <i>lik</i> kojim se u govoru mladih označava bilo kakva poznata ili nepoznata osoba	<i>sponzoruša</i> < osoba koja traži „sponzora“
<i>namiguša</i> < osoba koja „namiguje“, zavodi	<i>šalteruša</i> < osoba koja raadi za šalterom

<i>instagramuša</i> < osoba koja provodi vrijeme na Instagramu	<i>pederuša</i> < pojasna torbica
--	-----------------------------------

Sufiks *-ara*

Sufiks *-ara* najzastupljeniji je u pogrđnim izrazima za žensku osobu, ali često ima i slikovito značenje, s ciljem intezificiranja značenja, primjerice u riječima koje su zabilježene u korpusu:

<i>ledara</i> < velika hladnoća
<i>gužvara</i> < velika gužva
<i>bembara</i> < BMW

Sufiks *-ulja*

Sufiks *-ulja* zabilježen je kod riječi *šporkulja*, a iz prethodnih primjera (razmatrajući sufikse *-ača*, *-uša*, *-ulja*, *-ara*) možemo zaključiti da je njihovo značenje znatno intenzivnije (u većini slučajeva pogrđno) uzmemo li u obzir da se radi o sufiksima koji imenuju uglavnom ženske osobe. Nijedan od tih sufikasa nema ekvivalent za muški rod, a ako i ima, možemo reći da je njihovo značenje znatno blaže u odnosu na imenice ženskog roda.

Sufiks *-ica/-ice*

Sufiks *-ica/-ice* je, kako tvrdi Babić, jedan od najplodnijih imeničkih sufiksa. Njime se imenice tvore od imenica, pridjeva, brojeva, glagola i priloga, a sudjeluje i u prefiksno-sufiksnoj i složeno-sufiksnoj tvorbi (Babić 2002: 67). U splitskom su zabilježeni primjeri:

<i>laganica</i> < lagano	<i>najkice</i> < Nike tenisice
<i>sigurica</i> < sigurno	<i>hudica</i> < majica s kapuljačom

Sufiks *-ing*

Sufiks *-ing*, kako tvrdi Bugarski (2003: 83) bezbojan je gramatički nastavak koji s vremenom u hrvatskom jeziku postaje jedan od simbola određenih aspekata modernog života. Neki

leksemi koji ga sadrže već su dugo u našem standardnom jeziku i tu su sasvim odomaćeni (kao *dansing, smoking, miting, trening, parking*), ali jako velik broj leksema s tim nastavkom nastaje i dalje najčešće s pomodnim prizvukom te označavaju pojmove za koje bi se vrlo lako mogao naći hrvatski ekvivalent, ali je upitno njihovo korištenje. Takvih je riječi mnogo te prepostavljamo da će se vremenom sve više takvih riječi pojavljivati u svakodnevnom govoru te da će pojedine riječi s ovim sufiksom posve potisnuti neke hrvatske riječi. U ovom istraživanju istaknuli smo samo neke:

<i>filing</i> < osjećaj	<i>miting</i> < skup, sastanak
<i>muving</i> < događanje, zbivanje	<i>presing</i> < pritisak

Obično se radi o pojmovima koji se vrlo često upotrebljavaju u engleskom jeziku čije je značenje hrvatskim govornicima vrlo jasno te su se kao takvi počeli koristiti i u hrvatskom bez težnje da se prevode ili da im se dodaju hrvatski sufiksi.

Važno je spomenuti kako je kod mladih također često posuđivanje engleskih leksema kojima se dodaje hrvatski infinitivni nastavak, stoga vrlo često možemo naići na riječi poput *lajkati, sejvati, folovati* i sl. Razlog tomu također je smanjen interes za pronalaskom hrvatskog izraza za pojedine riječi koje su u uporabu došle direktno iz engleskog jezika, uglavnom na društvenim mrežama.

Sufiks *-er*

„Sufiks *-er* u standardnom je jeziku prisutan uglavnom kod imenica izvedenih od glagolskih osnova koje označavaju vršitelja radnje, no imenice koje završavaju ovim sufiksom mogu biti izvedene i od imeničkih osnova. Češći je kod imenica izvedenih od stranih osnova“ (Babić 2002: 259 – 260). U splitskom govoru mladih zabilježene su riječi:

<i>gaser</i> < osoba koja voli brze motocikle	<i>stalker</i> < gnjavator
<i>kroner</i> < ovisnik	<i>darker</i> < osoba koja se odijeva u crno
<i>druker</i> < izdajica	<i>štreber</i> < osoba koja previše uči

U govoru mladih ovaj sufiks nema nužno pogrdno značenje, ali se njime uglavnom nastoji istaknuti neka loša osobina.

Da pojasnimo, izraz *gaser* pojavio se posljednjih godina u Splitu i cijeloj Dalmaciji te označava mlade osobe koji voze brze motocikle i automobile, nose markiranu odjeću i najčešće slušaju turbo-folk glazbu. Ovaj pojam razvio se u najvećoj mjeri djelovanjem influencera koji na društvenim mrežama promoviraju takav način života te je primjer vrlo uspješnog neologizma koji je jako brzo prihvaćen u uporabi mladih govornika.

6.3. Prefiksalna tvorba

Prefiksalna tvorba tvorbeni je način u kojem se tvorbeno značenje riječi izražava pomoću prefiksa. Prefiks se uvijek nalazi na početku riječi, a sufiks na kraju, no razlika je i u tome što prefiks modificira samo leksično značenje, ali ne mijenja njezinu morfološku narav kao sufiks (Barić i dr. 1995: 295).

Budući da prefiksalsnom tvorbom nastaje mnogo manje imenica nego sufiksalsnom (Barić 1995: 332), spomenut ćemo samo prefiksalsnu tvorbu pridjeva i priloga jer smo u govoru studenata pronašli nekoliko takvih primjera.

U prefiksalsnoj tvorbi pridjeva sudjeluju opisni i odnosni pridjevi, pa i pridjevi tako tvoreni zadržavaju to značenje osnovnog primjera (Barić 1995: 368).

U govoru mladih ovaj način tvorbe zastupljen je uglavnom u slučaju umanjivanja ili uvećavanja značenja nekog pridjeva ili priloga, a kao najučestaliji pokazao se prefiks *pre-* kojim se nastoji iskazati bilo kakava intenzivnija emocija, bilo negativna ili pozitivna:

<i>predobro</i>	<i>presmišno</i>
<i>prebolesno</i>	<i>prekrasno</i>
<i>preloše</i>	<i>preslatko</i>
<i>predivno</i>	<i>premoćno</i>
<i>prejadno</i>	<i>prejako</i>

U standardnom jeziku pridjevi ne mijenjaju svoje značenje dodavanjem sufiksa *pre-* već se značenje samo pojačava, no u govoru mladih ovaj prefiks može pomalo promijeniti značenje ili barem imati drugačiji utisak na slušatelja. Primjerice, pridjev *moćan* ponekad se ne može upotrijebiti u kontekstu u kojem se upotrebljava pridjev *premoćan* jer u splitskom žargonu on

ima drugačiju emocionalnu obojenost. Tako možemo čuti izraz: „*Patike su ti premoćne!*“ no rjeđe: „*Patike su ti moćne!*“. Neki od navedenih primjera upotrebljavaju se u svrhu sarkazma (*predivno, presmišno, prekrasno*) dok neki imaju konotativno značenje kao što je prilog *prebolesno* koji se sve češće koristi kao zamjena za pomalo zastarjele strane izraze poput *cool, šik, wow* pa tako možemo čuti: „*Izgledaš prebolesno*“, „*On ima prebolesnu majicu*“, „*Slušaj ovu prebolesnu priču*“ i sl. Prilog *predobro* univerzalan je kod izražavanja bilo kakve pozitivne emocije te zbog suženog vokabulara govornika služi kao zamjena za različite priloge i pridjeve kojima bi se nešto moglo opisati. Stoga, kad čujemo rečenicu poput: „*Na putovanju mi je bilo predobro!*“ prilog *predobro* možemo tumačiti kao sinonim za priloge *uzbudljivo, zanimljivo, očaravajuće* i sl. Također, izraz *izgledati predobro* može značiti *izgledati lijepo, mladoliko, svježije, sretno, poletno, dotjerano, zdravo*.

Ana Mikić Čolić (2021: 177) ističe kako je prefiksalna tvorba pridjeva u odnosu na sufiksalsnu manje plodna te da se u nekim primjerima teži preuzimanju inojezičnih, najčešće engleskih obrazaca, a u to ubraja i spomenutu upotrebu prefiksa *pre-*.

6.4. Prefiksarno-sufiksalsna tvorba

Tvorbeni se način u kojemu istodobno djeluju prefiksalsna i sufiksalsna tvorba naziva prefiksarno-sufiksalsna tvorba. Prema Bariću i dr. tvorenice koje su nastale prefiksarno-sufiksalsnom tvorbom najčešće su u tvorbenoj vezi s prijedložnim izrazom, što se da uočiti u preoblikama, npr. *doživotan koji traje do kraja život* (Barić i dr. 1995: 296).

U istraživanju nisu pronađeni primjeri s ovom vrstom tvorbe što ne znači da ne postoje, ali sigurno je da nisu učestali i brojni poput riječi nastalih sufiksalsnom tvorbom koja se pokazala vrlo plodnom u govoru mladih.

6.5. Skraćivanje

„Skraćivanje riječi izvodi se stapanjem, univerbizacijom, skraćivanjem u kombinaciji sa sufiksacijom, rezanjem te tvorbom skraćenica“ (Mikić Čolić 2018: 237). Suvremeni način života nameće sve brže oblike komunikacije pogotovo kad se radi o pisanoj komunikaciji. Razgovori u novije vrijeme postaju sve sažetiji te se neprestano tvore inovativni izrazi među kojima određeni izrazi vrlo brzo nestaju iz uporabe dok se velik broj zadrži u govoru mladih, ali i ostalih generacija. Riječi nastale skraćivanjem često imaju pojačano značenje, ostavljaju

intenzivniji dojam kod slušatelja te se brže pamte i brže se šire među govornicima, stoga je ovaj način tvorbe sve češći u svakodnevnom govoru mladih.

6.5.1. Stapanje

„Stopljenice ili blendovi riječi jesu riječi sastavljene stapanjem najmanje dviju riječi i to na način da se stapaju dijelovi polazišnih riječi ili se uzimaju cijele riječi pri čemu dolazi do glasovnog preklapanja. U hrvatskom jeziku stopljenice se mogu podijeliti na stopljenice nastale od prvog dijela prve i drugog dijela druge riječi (banka + automat > bankomat), stopljenice nastale uključivanjem jedne ili obiju riječi u cijelosti u novu riječ pri čemu može doći do glasovnog preklapanja (rad + alkoholičar > radoholičar) i stopljenice u kojima je dio jedne riječi umetnut u drugu riječ koja ostaje netaknuta kao što je slučaj u primjerima filmozofija, knjigra“ (Mikić Čolić 2015: 25).

„Stapanje se pak nametnulo kao prikladan način tvorbe žargonizama posebno u reklamama jer svojom ekskluzivnošću i inovativnošću privlače pozornost gledatelja“ (Mikić Čolić 2018: 250). U korpusu su zabilježene riječi:

<i>bebiccino</i> < beba + cappuccino	<i>splitarije</i> < Split + koještarije
<i>shoppingholičar</i> < shopping + alkoholičar	<i>šuškarije</i> < šuškat i + koještarije
<i>doviđorno</i> < doviđenja + buongiorno	<i>debilana</i> ³ < debil + pilana

6.5.2. Univerbizacija ili skraćivanje višečlanih izraza

Univerbizacijom se višerječne sintaktičke konstrukcije nastoje izraziti jednom riječju, dakle izrazi sastavljeni od dvije ili više riječi pretakaju se u jednu riječ što uvelike olakšava i skraćuje komunikaciju. No, naravno da nije moguće svaku sintagmu pretočiti u jednu riječ jer bi se tako slične sintagme različitih značenja mogle izraziti istom riječju što bi otežavalo komunikaciju i dovodilo do nesporazuma. Stoga smatramo da je univerbizacija moguća samo kod učestalih sintagmi čije značenje univerbiziranjem ostaje razumljivo.

U hrvatskom se jeziku, kako navodi Pintarić, univerbizacijom dobivaju leksemi muškoga roda od pojmova ženskoga roda poput izraza *osnovnjak* (osnovna škola), *okrugljak* (okrugla zgrada), *minimalac* (minimalna plaća) (Pintarić 2010: 95). No, Ana Mikić Čolić (2021) dolazi do

³ Idiotarija.

zaključka da nije nužno uvijek tako te bilježi primjere *pornjak* (pornografski film), *zagrobnjak* (zagrobni život), *potkožnjak* (potkožni prišt). Ovaj tvorbeni postupak podrazumijeva i sufiksaciju, a najplodniji sufiksni jesu *-jak/-njak*, *-ac* i *-ka*. Univerbizacija također obuhvaća i pretvaranje rečenice iz definicije u jednu riječ, npr. *benzinac*.

„Sufiksom *-jak* izvedenice se tvore od pridjeva koji završavaju na *-n*, dok izvedenica sa sufiksom *-njak* ima od imeničkih, pridjevnih i glagolskih osnova“ (Mikić Čolić 2021: 140). Sljedeći primjeri univerbizacije najčešći su u splitskom govoru mladih:

<i>neugodnjak</i> < neugodna situacija	<i>crnjak</i> < sramotna situacija
<i>lažnjak</i> < lažni proizvod	<i>finjak</i> < fina, ozbiljna situacija

Univerbizacijom uz dodavanje sufiksa *-ac* krata se osnove, i to uglavnom one preuzete od latinskih pridjeva na *-ivan*, *-alan* i *-aran* (Mikić Čolić 2021: 41). Takvi su primjeri u govoru splitskih studenata:

<i>depressivac</i> < depresivan čovjek	<i>agresivac</i> < agresivan čovjek
--	-------------------------------------

Budući da pridjeve *depresivan* ili *agresivan* uglavnom vezujemo uz čovjeka, kod ovog oblika skraćivanja vrlo je jasno da je riječ *depressivac* nastala univerbiziranjem sintagme *depressivna osoba* kao i riječ *agresivac*. Iako Mikić Čolić ovaj način tvorbe svrstaje u univerbizaciju, ove primjere možemo jednostavno promatrati kao rezultat sufiksne tvorbe kao što tvrdi Babić (2002: 80). Prema Babiću, sufiksom *-(a)c* izvode se imenice od pridjeva kojima osnova završava zvonačnikom, posebno od pridjeva na *-v*. Od osnova na *-n* sufiksom *-ac* izvedenice se tvore pretežno od trpnih pridjeva (Babić 2002: 80 – 81).

6.5.3. Skraćivanje višesložnih riječi

„U želji da se komunikacija skrati i ubrza ne krata se samo višečlani izrazi već i višeložne riječi koje se smatraju predugačkima. Nove se riječi nastale skraćivanjem zbog jezične ekonomije obično vrlo lako šire i prihvaćaju u razgovornom jeziku“ (Mikić Čolić 2018: 242). Dok se kod univerbizacije skraćuju sintagme, kod skraćivanja višesložnih riječi jedna se riječ skraćuje na način da joj se smanjuje broj slogova, a korijen se zadržava.

Skraćivanje sufiksima *-ić* i *-ač*

Pri ovom tvorbenom postupku radi se najčešće o skraćivanju u kombinaciji sa sufiksacijom, a među plodnim sufiksima jesu sufiksi *-ić* i *-ač*. U govoru splitskih studenata zabilježen je velik broj riječi nastao takvom vrstom tvorbe. Mladi ljudi, pogotovo na splitskom govornom području, imaju veliku tendenciju što veći broj riječi skratiti i dodati im sufiks *-ić* koji je i inače u tvorbi riječi vrlo plodan. Među primjerima u korpusu jesu sljedeće riječi:

-ić

<i>mobić</i> < mobitel	<i>plejić</i> < playstation
<i>hambić</i> < hamburegr	<i>flomić</i> < flomaster
<i>psihić</i> < psiholog	<i>motić</i> < motocikl
<i>dezić</i> < dezodorans	<i>nogić</i> < nogomet
<i>kolić</i> < kolokvij	<i>penzić</i> < penzioner
<i>Instić</i> < Instagram	<i>slajić</i> < sladoled
<i>šalić</i> < šalabahter	

-ač

<i>mobač</i> < mobitel	<i>Instač</i> < Instagram
------------------------	---------------------------

Mikić Čolić (2021: 143) predviđa da će ovaj način tvorbe novih imenica biti i dalje plodan te da će sve više takvih riječi ulaziti i u općeuporabni jezik. Pretpostavljamo da razlog tome jest težnja mladih da što više riječi sažme na način da ostane razumljiva i da se urezuje u pamćenje velikoj većini govornika. Postoji mogućnost da neke riječi gotovo ispadnu iz upotrebe u svom izvornom obliku jer ih novotvorena skraćunica u potpunosti zamijeni.

Skraćivanje sufiksom *-a*

Također, važno je istaknuti da je u govoru splitske mladeži zabilježen niz riječi nastao skraćivanjem i dodavanjem sufiksa *-a* koji se pokazao izuzetno plodnim u tvorbi žargonizama među mladima sa splitskog govornog područja. Među često upotrebljavanim primjerima jesu:

<i>bilja</i> < bilježnica	<i>prika</i> < prijatelj
<i>preza</i> < prezentacija	<i>bica</i> < biceps

<i>profa</i> < profesorica	<i>prija</i> < prijateljica
<i>duksa</i> < dukserica	<i>ceda</i> < Cedevita
<i>slaja</i> < sladoled	<i>sića</i> < sitniš
<i>sendva</i> < sendvič	<i>hića</i> < hitno
<i>depra</i> < depresija	<i>sponza</i> < sponzoruša
<i>maja</i> < majica	<i>tropa</i> < trepavica

Skraćivanje sufiksom *-ka*

Sufiks *-ka* u splitskom govoru mladih vrlo je plodan sufiks te ima više funkcija, pa primjerice zauzima veliko mjesto u tvorbi izraza za pojedina događanja (*svirka, dremka*). „Naizgled sasvim bezbojan kao standardni tvorbeni mehanizam za derivaciju imenica ženskog roda, on pri dubljoj analizi otkriva u tvorbi riječi skrivene jezične mogućnosti, a uz to nam može nešto reći i o odnosu književnog standarda, kolokvijalizama i žargonizama. Ovdje treba najprije registrirati gramatičko sredstvo univerbizacije, kojim se sintagme sažimaju u lekseme“ (Bugarski 2003: 49 – 50). Takvi primjeri zabilježeni su i u korpusu:

<i>telka</i> < televizija	<i>zurka</i> < frizura
<i>zeka</i> < zezancija	<i>prika</i> < prijatelj

Babić ističe da je u razgovornom jeziku vrlo je proširena tvorba sufiksom *-ka* od prezimena s oznakom ženskih osoba istoga prezimena, prvenstveno udanih. Upotrebljavaju se kad se govori o osobama koje nisu nazočne, a ako jesu, tada takva izvedenica ima prezrivo značenje (Babić 2002: 279). Stoga su i među mladima učestali nadimci ženskih osoba poput *Radićka, Bilićka, Brešanka, Jurićka* i sl.

6.5.4. Tvorba skraćenica i rezanje

„Posljednih godina pojavile su se brojne aplikacije, društvene mreže i tehnologije koje nam omogućuju bržu komunikaciju koja nikada ne prestaje i uvjetuje nastanak pisanih tekstova s vizualnim elementima (emotikoni) te elementima govora koji se isprepleću, a granice se među vizualnim, govornim i pisanim fleksibiliziraju, pa čak i brišu“ (Mikić Čolić 2021: 144). Mikić Čolić ističe primjere u na temelju kojih se može utvrditi suglasnički model nastanka skraćenica u hrvatskom jeziku odnosno model ispuštanja samoglasnika iz riječi ili izraza (Mikić Čolić

2021: 144). Velik je broj takvih primjera u pisanoj komunikaciji među mladim govornicima općenito pa tako i na splitskom govornom području:

<i>nmg</i> < ne mogu	<i>vcrs</i> < večeras
<i>ndms</i> < ne da mi se	<i>bzsc</i> < bože sačuvaj
<i>vjv</i> < vjerojatno	<i>vtp</i> < volim te puno
<i>tj</i> < tjedan	<i>btw</i> < by the way
<i>slj</i> < sljedeći	<i>fb</i> < facebook
<i>stv</i> < stvarno	<i>pls</i> < please
<i>msn</i> < mislim	<i>lp</i> < lijep pozdrav

Primjeri skraćenica koji su na granici slogovnog uzorka i rezanja jesu:

<i>nezz</i> < ne znam	<i>log</i> < logično
<i>sut</i> < sutra	<i>kol</i> < kolokvij
<i>zaš</i> < zašto	<i>pred</i> < predavanje
<i>pozz</i> < pozdrav	<i>dosl</i> < doslovno
<i>odg</i> < odgovoriti	<i>sem</i> < seminar
<i>uju</i> < ujutro	<i>prez</i> < prezentacija
<i>sig</i> < sigurno	<i>mek</i> < McDonalds
<i>pop</i> < popodne	<i>prep</i> < prepisati

Iako bi se moglo reći kako je ovaj način pismene komunikacije rezultat lijenosti i nemara prema vlastitom jeziku valja obratiti pozornost na kreativnost koja se ispoljava u navedenim primjerima jer načini komuniciranja u usmenoj, pa i u pisanoj komunikaciji mijenjaju se kroz čitavu povijest te se ne bi trebalo protiviti neminovnim jezičnim mijenama, već ih prihvatiti i sagledati njihove pozitivne strane. Ovakav je oblik pisane komunikacije među mladima vrlo funkcionalan jer ne osiromašuje jezik u usmenoj komunikaciji niti reducira sadržaj, već pomaže razmjenjivanju informacija na društvenim mrežama sa što manje leksičkog materijala.

6.6. Analoška tvorba

„Analoška tvorba takav je način tvorbe novih riječi pri kojem se ne prenosi izravno izraz i sadržaj osnovne riječi u tvorenicu, nego ona nastaje analogijom prema istovrsnoj tvorenici“ (Barić i dr. 1995: 302). Takvi su primjeri u govoru splitskih studenata:

<i>gluparije</i> (prema koještarija)	<i>je*ozovno</i> ⁴ (prema izazovno)
<i>nadrkitis</i> ⁵ (prema bronhitis/konjuktivitis...)	<i>zbunjoza</i> (prema dubioza)
<i>fejsologija</i> (prema psihologija/sociologija...)	<i>splitarije</i> (prema koještarije)

U hrvatskom jeziku sufiks *-ijada* vrlo je čest kad se želi imenovati neko masovno okupljanje analogno prema riječi *olimpijada*, pa su se tako među studentima vrlo dobro uklopile riječi *filozofijada*, *pravnijada*, *ekonomijada* i sl. kao naziv za sportsko-edukativno okupljanje i natjecanje studenata različitih fakulteta.

Kod riječi nastalih analoškom tvorbom prvi dio riječi čini korijen riječi te se sadržaj novotvorene riječi povezuje sa sadržajem riječi po kojoj je analogno skovana nova. Primjerice, značenje riječi *gluparija* vrlo je slično značenju riječi *koještarija*, no mijenjanjem korijena riječi skovala se nova riječ koja sa sobom nosi drugačiji prizvuk.

7. PRILOZI

U svrhu izrade što kvalitetnijeg istraživanja te dobivanja što vjerodostojnijih podataka, ispitanici su sudjelovali u anketi čiji su rezultati prikazani u nastavku. Anketa je provedena u kolovozu 2024. te je u ispunjavanju sudjelovalo 24 ispitanika u dobi od 18 do 26 godina. U pitanjima su opisani pojmovi za koje su ispitanici morali odgovoriti izrazom koji najčešće koriste za imenovanje tog pojma ili su među ponuđenim riječima morali zaokružiti onu koju oni koriste u govoru ili pismu.

Na temelju odgovora na 1., 2., 6., 15., 16. i 21. pitanje vidimo da velika većina ispitanika za riječi u svakodnevnom govoru koristi skraćene oblike uz dodavanje sufiksa *-a* pa su se učestalim riječima pokazale riječi *bica*, *Ceda*, *prija*, *sponza*, *duksa*, *hića*. Prema postotcima vidljiva je česta upotreba riječi *kroner*, *gaser* i *druker* u govoru mladih što dokazuje da je u

⁴ Riječ je o novotvorenici pogrdnoga značenja.

⁵ Riječ je o novotvorenici pogrdnoga značenja.

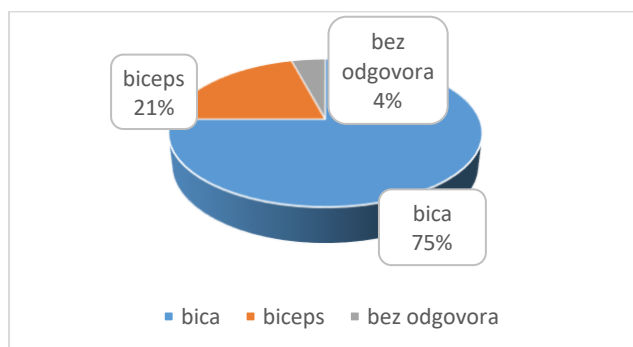
govoru splitskih studenata prisutno stvaranje novih riječi sufiksom *-er*. Od 24 ispitanika, 16 do 20 njih upotrebljava skraćene oblike riječi uz dodavanje sufiksa *-ić* (*šalić, flomić, slajić, dezić, alkić*). Riječ *Instagram* skraćuje se na različite načine, ali u pisanoj komunikaciji nešto je češći oblik *Insta*. Od ostalih sufikasa, velik broj ispitanika u svojim odgovorima navelo je riječi sa sufiksima *-aroš* (*drukaroš, žicaroš, muktaroš*), *-ka* (*prika*), *-aš* (*koronaš, piciginaš*) *-(a)čina* (*prepisivačina, izbijačina*), *-ara* (*ledara, gužvara, bembara*), *-uša* (*sponzoruša, instagramuša, šalteruša*), *-ancija* (*uživancija, sekirancija*), *-ica* (*hudica, laganica, sigurica*). Većina ispitanika potvrdilo je da u svom govoru često koriste riječi s prefiksom *pre-*, kao i engleski sufiks *-ing*. U pitanju smo naveli samo primjere *filing* i *presing*, no možemo očekivati da će u svakodnevnom govoru splitske mladeži biti mnogo riječi sa sufiksom *-ing*. Detaljnije rezultate i postotke možemo promotriti u nastavku.

7.1. Prilog 1. Anketni list

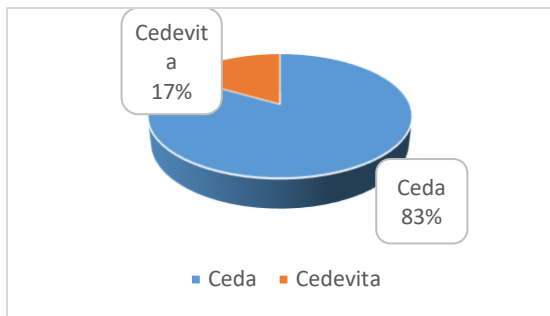
ANKETA O TVORBI RIJEČI U SVAKODNEVNOM GOVORU

Poštovani, pred Vama se nalazi anketa koja se provodi s ciljem prikupljanja podataka za izradu jednog završnog rada. Anketa je anonimna te molimo da iskreno odgovorite na sva pitanja.

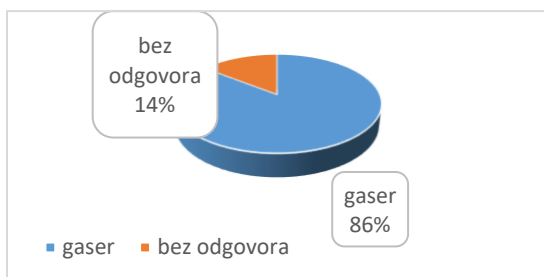
1. Kako biste nazvali biceps?

2. Kako biste nazvali napitak *Cedevita*?

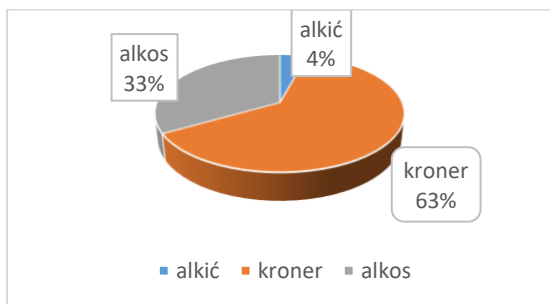

3. Koji naziv koristite kako biste opisali osobu koja voli brze motocikle i automobile?

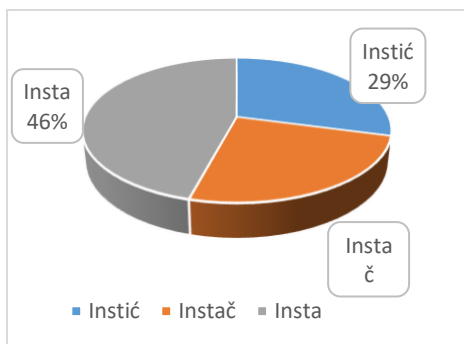
4. Kojim izrazom najčešće nazivate ovisnike o alkoholu?

- a) alkos
- b) kroner
- c) alkić

5. Kako u pisanoj komunikaciji nazivate Instagram?

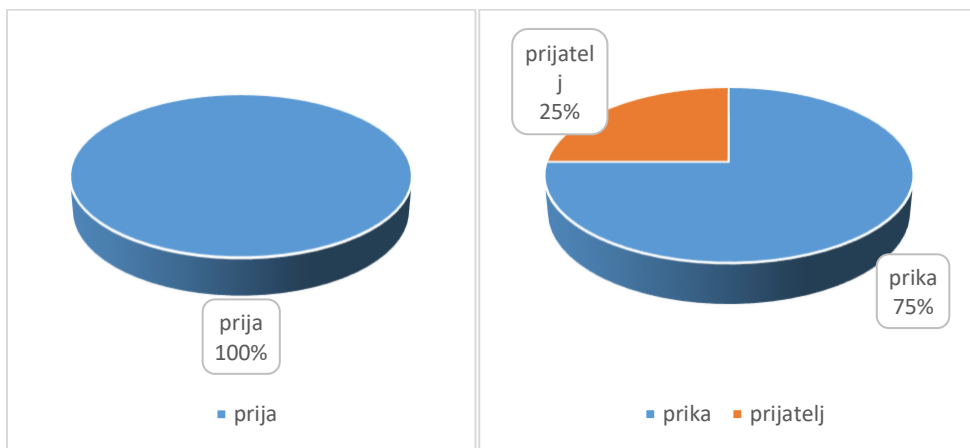
- a) Instić
- b) Instač
- c) Insta

6. Koje oblike koristite za riječi:

prijatelj >

prijateljica >

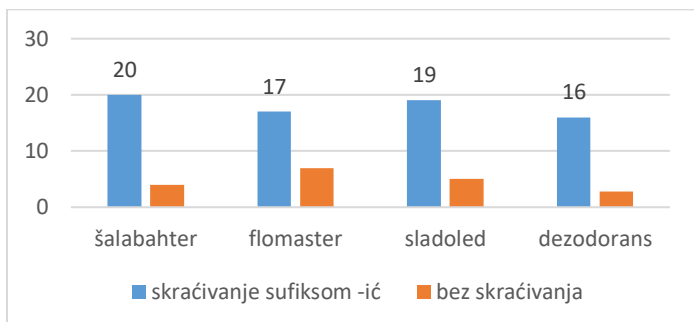
7. Kako u usmenoj komunikaciji najčešće skraćujete riječi:

šalabahter >

flomaster >

sladoled >

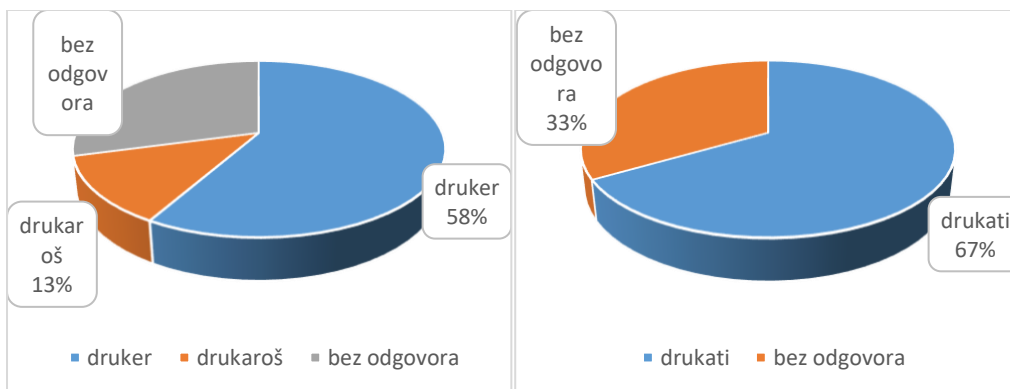
dezodorans >

8. Koji naziv upotrebljavate za osobu koja igra picigin, a koji za osobu oboljelu od koronavirusa?

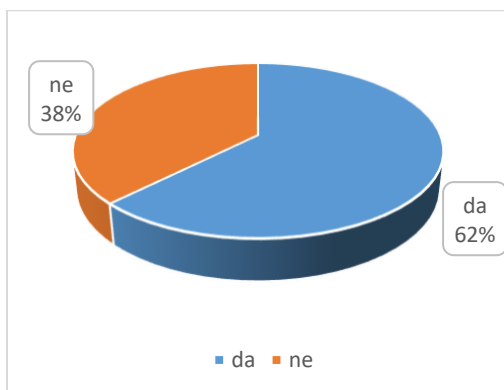
9. Koja riječ među mladima sa splitkog područja označava izdajicu te od kojeg glagola ta riječ dolazi?

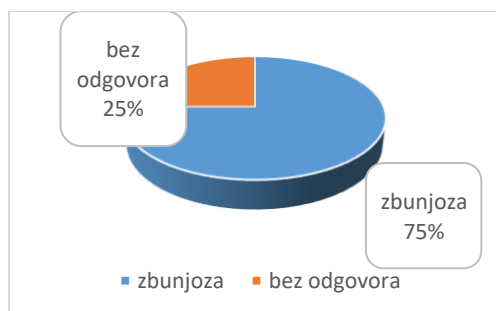
10. Dodajete li često prefiks *pre-* pridjevima ili priložima (npr. *predobro*, *prebolesno*, *premoćno*, *prejak*...)?

da

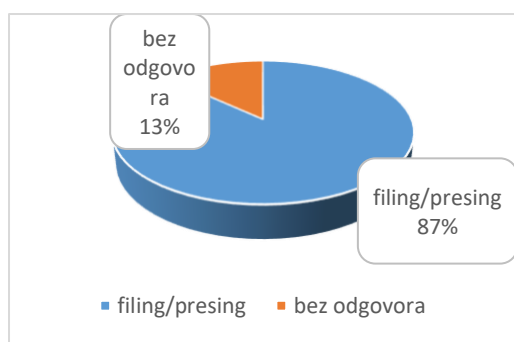
ne

11. Kojom riječju biste opisali zbunjenu osobu analogno riječi *dubioza*?

12. Koje engleske ekvivalente sve češće koristite umjesto riječi *osjećaj* i *pritisak*?

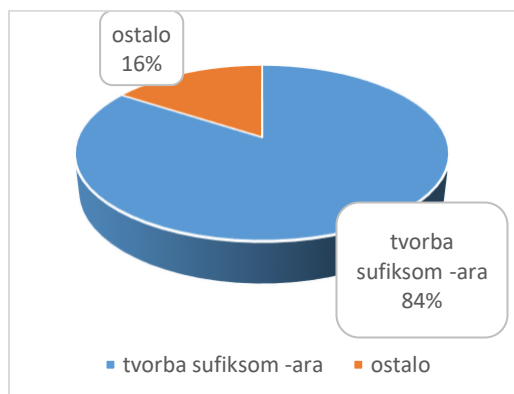

13. Na koji način proširujete sljedeće riječi ciljem pojačavanja značenja?

BMW >

gužva >

ledeno >

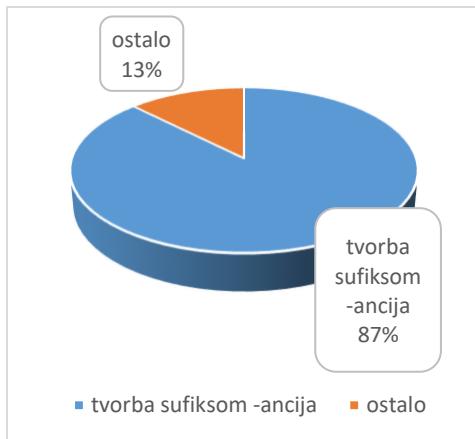

14. Koje imenice biste skovali sljedećim glagolima s ciljem imenovanja nekog intenzivnog događanja:

uživati >

sprdati se >

sekirati se >

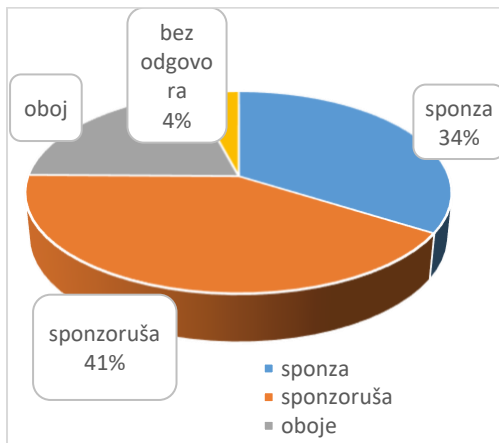

15. Koji pogrdan izraz upotrebljavate za ženu koja je u vezi s nekim iz materijalne koristi?

a) sponza

b) sponzoruša

c) oboje

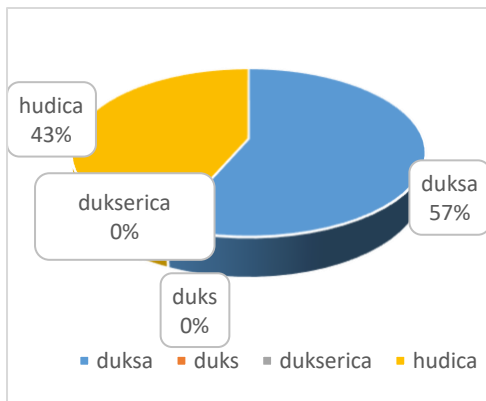
16. Kako još nazivate majicu s kapuljačom?

a) duksa

b) duks

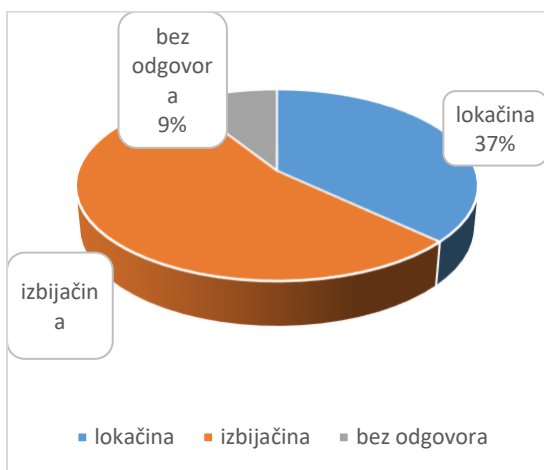
c) dukserica

d) hudica

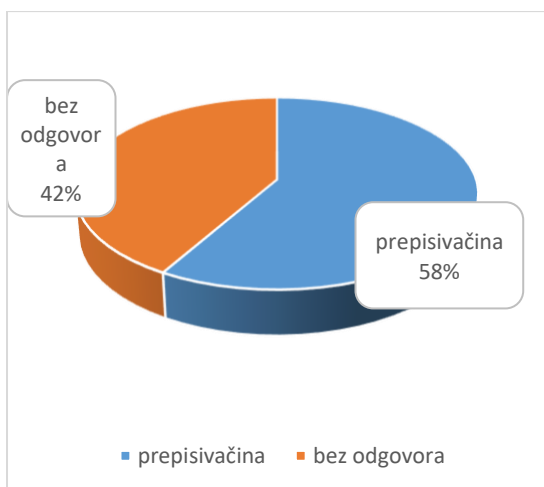

17. Kako biste jednom riječju opisali pretjerivanje u alkoholu?

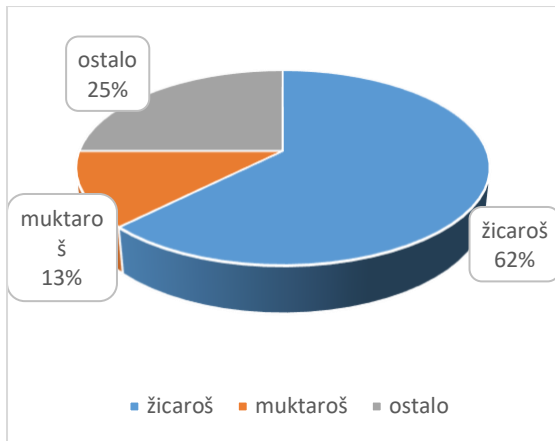
- a) lokačina
- b) izbijačina

18. Kojom imenicom biste opisali masovno prepisivanje na ispitu?

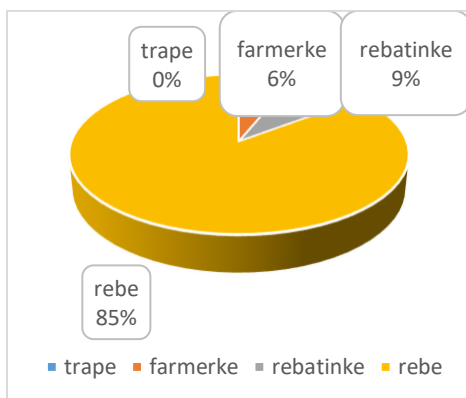

19. Kako nazivate osobu koja pozajmljuje/žica novac?

20. Kako još nazivate traperice?

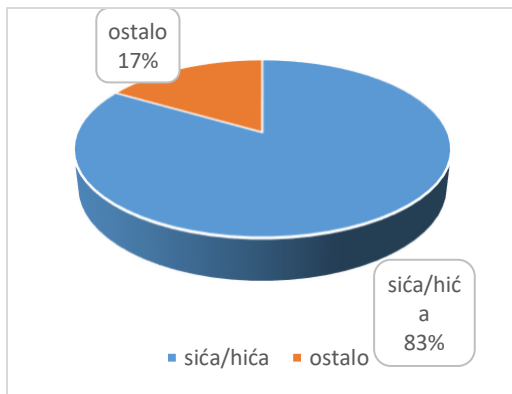
- a) trape
- b) farmerke
- c) rebatinke
- d) rebe

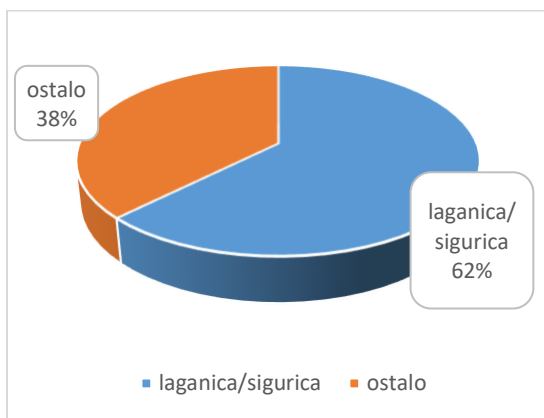
21. Koji oblik upotrebljavate za riječi:

sitniš >

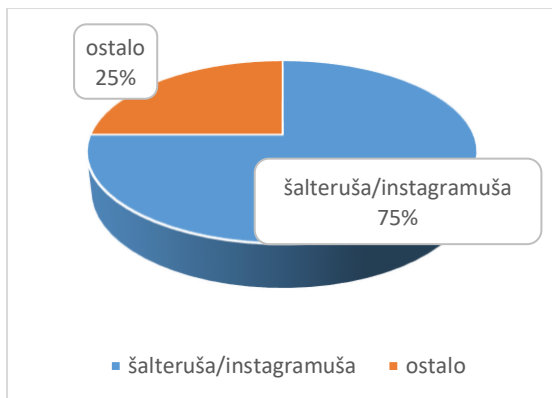
hitno >

22. Koje imenice ponekad koristite umjesto priloga *lagano* i *sigurno*?

23. Kako nazivate ženu koja radi na šalteru, a kako ženu koja često koristi Instagram?

8. ZAKLJUČAK

Prikupljeni korpus samo je dio riječi koje splitski studenti i mladi općenito koriste u svom svakodnevnom govoru, no dovoljan je da možemo okvirno zaključiti koji su načini tvorbe najplodniji i zašto. Mladi su u novije vrijeme sve kreativniji u stvaranju noviteta u jeziku koji zbog bržeg i lakšeg načina komuniciranja imaju mogućnost širenja među govornicima. Stoga se pretpostavlja da tvorbom riječi splitskih studenata svakodnevno nastaju nove riječi ili postojeće riječi dobivaju nova značenja. Pojam neologizma izdvojili smo kao značajan rezultat tvorbe riječi u govoru mladih, no ponekad je teško definirati što je neologizam, a to ovisi o tome hoće li se riječ prihvatiti u općoj uporabi te koliko dugo će se zadržati. Promotrimo li prikupljene primjere, sufiksacija se pokazala vrlo zastupljenim tvorbenim načinom što je i očekivano jer spomenuto je već da sufiksi imaju ulogu na leksičkoj i morfološkoj razini za razliku od prefiksacije koja je iz tog razloga dosta manje plodna. Svaki sufiks sa sobom nosi određenu svrhu, stoga jedna riječ može imati različita značenja i kod slušatelja izazvati različite emocije ovisno o sufiksu koji joj se dodaje. Među najplodnijim sufiksima izdvojili bismo sufiks *-aš* (*koronaš, drogaš*), no plodni su i sufiksi *-aroš* (*žicaroš*), *-er* (*gaser, kroner*), *-ara* (*bembara, ledara*), *-uša* (*namiguša, instagramuša*). Uz sufiksaciju, skraćivanje je znatno zastupljeno prvenstveno u pisanoj komunikaciji, no i u usmenoj. Izdvojili smo četiri oblika skraćivanja: stapanje, univerbizaciju, skraćivanje višesložnih riječi te tvorbu skraćenica i rezanje. Tvorba skraćenica i rezanje isključivo su prisutni u komunikaciji na društvenim mrežama dok su u usmenoj prisutni ostali postupci skraćivanja, a najviše je primjera skraćivanja višesložnih riječi poput skraćivanja sufiksom *-a* (*prija, profa, sendva*), sufiksom *-ić* (*mobić, hambić*) i sufiksom *-ka* (*prika*). Budući da riječi nastale skraćivanjem vrlo dobro funkcioniraju u jeziku, predviđa se da će ono postajati sve češći oblik tvorbe u govoru mladih radi uštede vremena i jezične ekonomije.

9. LITERATURA

1. Babić, S. 2002 *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Globus, Zagreb.
2. Badurina, L.; Kovačević, M. 2001. „Raslojavanje jezične stvarnosti“. Filozofski fakultet u Rijeci.
3. Barić, E., & dr. 1995. *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb.
4. Bijelić, A. 2009. „Razgovorni stil“. *Hrvatistika: studentski jezikoslovni časopis*, 3, 3, 57– 66.
5. Bugarski, R. 2003. *Žargon: lingvistička studija*, Biblioteka XX vek, Beograd.
6. Ghasemi, H.; Jahromi, M. K. 2014. „The differences between spoken and written discourses in English“, *International Journal of Language Learning and Applied Linguistics World*, 6, 4, 147 – 155.
7. Grbavac, J.; Grbavac, V. 2014. Pojava društvenih mreža kao globalnog komunikacijskog fenomena, *Media, culture and public relations*, 5 (2), 206 – 219.
8. Horvat, M.; Ramadanović, E. 2012. O složenicama i sraslicama. *Filologija*. 58: 133 – 161.
9. Košutar, S.; Hržica, G. 2019. „Konektori u spontanome govorenom jeziku“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 45, 1, 157 – 183.
10. Malović, S. 2014. *Masovno komuniciranje*. Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.
11. Mello, H. 2014. „Methodological issues for spontaneous speech corpora compilation“. *The case of C-ORAL-BRASIL. Spoken Corpora and Linguistic Studies*. 27 – 68.
12. Menac, A. 1996. Morfološke i tvorbene pojave u anglicizmima ruskog hipijeuskog slenga. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 425 – 435 .
13. Mikić Čolić, A. 2015. „Word formation of blends“, *Mostariensia*, 19, 2, 21 – 36.
14. Mikić Čolić, A. 2018. „Tvorbene postupci u žargonu: jezična kreativnost i/ili posuđivanje“, u: *Od norme do uporabe* 1, Mlikota, J. (ur.), Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Hrvatska sveučilišna naklada, Osijek, 232 – 252.

15. Mikić Čolić, A. 2021. *Neologizmi u hrvatskom jeziku*, Filozofski fakultet Osijek, Hrvatska sveučilišna naknada, Osijek.
16. Muhvić-Dimanovski, V. 2005. *Neologizmi – problemi teorije i primjene*, Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
17. Pintarić, N. 2010. Tvorbeni postupci u poljskom i hrvatskom razgovornom jeziku“, *Filologija*, 55, 89 – 104.
18. Sabljak, T. 1981. *Rječnik šatrovačkog govora*. Globus, Zagreb.
19. Silić, J.; Pranjković, I. 2005. *Gramatika hrvatskog jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Školska knjiga, Zagreb.
20. Simeon, R. 1969. *Enciklopedijski rječnik lingvističkog nazivlja*. 1. sv. Matica hrvatska, Zagreb.
21. Tafra, B.; Košutar, P. 2009. „Rječotvorni modeli u hrvatskom jeziku“, *Suvremena lingvistika* 67, 87 – 107.
22. Vulić, S. 2007b. “Odnos tvorbe riječi prema drugim granama jezikoslovlja na primjeru gradišćanskohrvatskih idioma”, *Čakavska rič*, XXXV, br. 1, Split, 85 – 103.

SAŽETAK

Ovim radom ukratko je definirana tvorba riječi, tvorbeni postupci i njihove podjele prema različitim autorima. Istaknuta je nepobitna činjenica da se jezik s vremenom mijenja te da se sve češće uvode novi oblici komuniciranja pa tako i specifičnih tvorbenih načina. Govor mladih povezuje se sa žargonom koji se od standarda razlikuje rječničkim sustavom i tvorbom riječi. Također, pojašnjen je pojam neologizma s obzirom da to da kreativnost mladih često rezultira nastajanjem novih riječi. Na temelju prikupljenog korpusa riječi prikazani su tvorbeni postupci najzastupljeniji u govoru splitskih studenata. Sufiksacija i skraćivanje pokazali su se najčešćima, no u korpusu su prisutni i primjeri prefiksacije i analoške tvorbe. Budući da mladi velik dio vremena provode na društvenim mrežama, dio korpusa zabilježen je u *online* komunikaciji, a to su uglavnom primjeri skraćivanja i rezanja.

Ključne riječi: tvorba riječi, komunikacija, žargon, neologizam, sufiksacija, skraćivanje

SUMMARY

This work defines word creation, creation processes and their divisions according to different authors. The indisputable fact that language changes over time and that new forms of communication and thus specific creative ways are being introduced more and more often is highlighted. Youth speech is associated with jargon, which differs from the standard vocabulary system and word formation. Also, the concept of neologism was clarified, given that the creativity of young people often results in the creation of new words. On the basis of the collected corpus of words, the formation processes most represented in the speech of Split students are presented. Suffixation and shortening proved to be the most common, but examples of prefixation and analogical formation are also present in the corpus. Since young people spend a large part of their time on social networks, part of the corpus was recorded in online communication, and these are mostly examples of shortening and cutting.

Key words: word formation, communication, jargon, neologism, suffixation, shortening

Obrazac A.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Klana Žaja, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/cel(Hrvatskog i talijanskog jezika i književnosti), izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 16. rujna 2024.

Potpis

Klana Žaja

Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)

Student/ica: Klara Žaja
Naslov rada: Tvorba riječi u govoru splitskih
studenata
Znanstveno područje i polje: FILOLOGIJA
Vrsta rada: RAVRNI RAD
Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
dr. sc. TANJA BREŠAN ANČIĆ, IM. prof.
Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

red. prof. dr. sc. Manjuna Tomedić-Čurbin
izv. prof. dr. sc. Katarina Lozić-Knežević
dr. sc. Tanja Brešan-Ančić

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 16. rujna 2024.

Potpis studenta/studentice: Klara Žaja

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.

